

הזכות לחיים ולשלמות הגוף

ההסלמה האחרונה בסכסוך הישראלי-פלסטיני בקיץ 2014 גבתה מחיר כואב בגוף ובנפש. אזרחים משני הצדדים היו חשופים להפרה של זכותם לחיים ולשלמות הגוף ושל זכויותיהם על פי המשפט ההומניטרי הבינלאומי.³⁹ ברצועת עזה עלה מניין ההרוגים לכדי למעלה מאלפיים נפש – גברים, נשים וילדים – ואלפים נפצעו.⁴⁰ אזרחי ישראל ותושביה היו חשופים להתקפות טילים יום-יומיות; מעל 4,500 רקטות ופצצות מרגמה נורו אל עבר ישראל ושבעה אזרחים נהרגו, בהם ילד בן ארבע.⁴¹ 67 חיילים נהרגו במהלך הלחימה ברצועה.⁴²

למרות שכלל נהנו אזרחי ישראל מהגנה טובה בזכות "כיפת ברזל", ההתקפות פגעו קשה בשגרת החיים ובתחושת הביטחון, בעיקר באזור עוטף עזה והדרום. חלק מהאזרחים שילמו גם מחיר כלכלי, בשל פגיעה ברכוש או אובדן הכנסות.⁴³ אלפי תושבים מאזור עוטף עזה נאלצו לעזוב את בתיהם ולשהות במשך שבועות ארוכים אצל קרובי משפחה או בקיבוצים מארחים; רק ימים ספורים לקראת תום הלחימה לקחה על עצמה המדינה אחריות לפינוי תושבים שביקשו לעזוב את האזור ולמציאת פתרונות דיור חלופיים בעבורם.⁴⁴

מדאיגות במיוחד הן העדויות שעלו במהלך תקופת הלחימה על **חוסרים ועל מחדלים בתחום המיגון, שמשפיעים בעיקר על אוכלוסיות מהפריפריה החברתית-כלכלית**. כך למשל הודה נציג פיקוד העורף בישיבה של ועדת הפנים של הכנסת, כי ל-27% מהציבור בישראל אין מיגון תקני, ובהם מפוני גוש קטיף, עולים מחבר העמים, הבדווים בנגב ואוכלוסיות אחרות שמתגוררות בקרוונים או במבנים קלים.⁴⁵ באותה ישיבה הובאו גם טענות על מיגון לקוי בבתי ספר חרדיים באשדוד, ועל אנשים עם מוגבלויות המתגוררים בדירות של הדיור הציבורי שאין בהן ממ"ד ואינם מסוגלים להגיע למקלטים.⁴⁶ פערי מיגון חריפים קיימים בין יישובים יהודיים לערביים, בין היתר בשל המצוקה התקציבית של הרשויות המקומיות הערביות.⁴⁷ כמו כן פורסם כי המיגוניות שאמור פיקוד העורף לספק ליישובי הדרום אזלו כבר בתחילת הלחימה, וכי ראשי רשויות שביקשו להתקין מיגוניות עבור תושבים הופנו לבקש תרומות מעמותות ומקרנות פילנתרופיות.⁴⁸

בלטה במיוחד ההזנחה מצד המדינה של שתי אוכלוסיות "שקופות" – **האזרחים הבדווים בנגב ומהגרי העבודה**. בכפרים הבדווים, הן המוכרים והן הבלתי מוכרים, אין תשתית קבועה של מרחבים מוגנים ואף לא אמצעי מיגון זמניים כלשהם, ורבים ממבני המגורים הם מבנים ארעיים שאינם מספקים הגנה מפני נפילת טילים. מצב זה גבה בעת ההתקפות האחרונות קרבנות בגוף ובנפש. למרות פניות חוזרות ונשנות של התושבים ושל ארגוני זכויות אדם, ואף עתירה שהגישה

³⁹ ראו למשל הודעה שפרסם ארגון Human Rights Watch עם תחילת הלחימה: [פלסטין/ישראל: התקפות](#)

[רקטות פלסטיניות חסרות הבחנה](#), 10.7.2014.

⁴⁰ על הפגיעה בתושבי רצועת עזה נרחיב בהמשך, בפרק על זכויות האדם בשטחים הכבושים.

⁴¹ [סכמים 50 ימי לחימה במספרים](#), mako-החדשות2, 26.8.2014.

⁴² <http://www.idf.il/1133-20978-> [מבצע "צוק איתן": שמות 67 ההרוגים](#), אתר צה"ל, 31.8.2014.

<http://www.idf.il/1133-20978-> [מבצע "צוק איתן": שמות 67 ההרוגים](#), אתר צה"ל, 31.8.2014.

⁴³ בהמשך נתייחס לפגיעה בזכויות עובדים בעת הלחימה, בפרק על זכויות עובדים.

⁴⁴ גילי כהן, יהונתן ליס ושירלי סיידלר, [רבים מתושבי הדרום עוזבים את בתיהם, אך הקבינט לא דן עדיין](#)

[בתוכנית לפינוי](#), הארץ, 25.8.2014; ניר חסון, [משרד הביטחון מפנה 400 משפחות מעוטף עזה לאכסניות](#)

[נוער ברחבי הארץ](#), הארץ, 25.8.2014.

⁴⁵ [פיקוד העורף בדיון היום בוועדת הפנים: "ל-27% מהאוכלוסייה אין מיגון כלל"](#), הודעה באתר הכנסת,

29.7.2014; [פרוטוקול מס' 371 משיבת ועדת הפנים והגנת הסביבה](#), אתר הכנסת, 29.7.2014. וראו גם:

[שיחה מקומית – את מי המדינהבוחרת למגן, ואת מי פחות?](#), אדי ז'נסקר, 21.8.2014.

⁴⁶ [פרוטוקול מס' 371 משיבת ועדת הפנים והגנת הסביבה](#), ה"ש 45 לעיל. ראו גם: אילנה קוריאל,

[להתחבא עם שמיכה": נכה ללא הגנה בב"ש](#), ynet, 14.7.2014.

⁴⁷ מירב ארלוזורוב, [במצב חירום, מסוכן יותר להיות ערבי](#), TheMarker, 23.7.2014.

⁴⁸ ליאור דטל, [משבר המיגוניות: אמצעי ההגנה של צה"ל ליישובי הדרום אזלו בתחילת הלחימה](#),

TheMarker, 4.8.2014.

האגודה לזכויות האזרח לבג"ץ, לא דאגה המדינה למצוא עבור תושבי הכפרים פתרונות מיגון מתאימים, ולו זמניים.⁴⁹ עשרות אלפי מהגרי עבודה בדרום שהו שעות ארוכות בכל יום באזורים חקלאיים שאינם ממוגנים, ורובם גם מתגוררים בקרוואנים ובמבנים מאולתרים שאין בהם מרחב מוגן.⁵⁰ בהחלטת ממשלה, שבה הועברו למעלה מ-400 מיליון ש"ח לטובת יישובי הדרום, סירב משרד הביטחון להקצות תקציב עבור מיגון שטחים חקלאיים בטענה של חוסר תקציב.⁵¹ רק לאחר שמהגר עבודה מתאילנד נהרג מפגיעת פצצת מרגמה העביר משרד האוצר תקציבים למיגונם של עובדי החקלאות.⁵²

⁴⁹ נרחיב בנושא להלן, בפרק על זכויות המיעוט הערבי.

⁵⁰ אורלי וילנאי, [הפועלים הזרים מופקרים בדרום](#), הארץ, 23.7.2014; [ח"כ מיכל רוזין: המדינה אחראית לביטחונם של העובדים הזרים](#), הודעה באתר הכנסת, 15.7.2014.

⁵¹ הכתובת הייתה על הקיר, אתר קו לעובד, 28.7.2014, bit.ly/1vG9B1t; וכן דבריה של חברת הכנסת מיכל רוזין בישיבת מליאת הכנסת בתאריך 16.7.2014 (דברי הכנסת, חוברת ל"ה, ישיבה קנ"ט), bit.ly/11r3RuA, בעמ' 43.

⁵² יניב קובוביץ, שירלי סיידלר ויהונתן ליס, [עובד זר מתאילנד נהרג מפצמ"ר ליד החממות במועצת חוף אשקלון](#), הארץ, 24.7.2014.